

Jan Václavík

Posudek rigorózní práce
Robert Václavík: Český svaz válečníků
Filozofická fakulta UK Praha, Ústav českých dějin, 2012, 157 s.

Téma Václavíkovy rigorózní práce dodneška nepatří k příliš frekventovaným v rámci české historiografie. Je zajímavé, že třetí nejpočetnější aktivisticko-kolaborantská organizace (vedle Kuratoria a Vlajky) byla v odborné literatuře sice dotýkána, ale nestala se objektem hlubšího zájmu historiků. A právě minimální znalost této problematiky inspirovala autora, aby se pokusil přinést v tomto ohledu nové poznatky o Českém svazu válečníků (ČSV). Tento svaz, patřící v letech druhé světové války k významným kolaborantským organizacím na území Protektorátu Čechy a Morava, usiloval o sjednocení válečných veteránů první světové války, avšak jeho členy se nesměli stát bývalí čs. legionáři. V této reguli se odráželo nejen nadbílání nacistickým okupantům, ale také fakt, že se do jeho řad hlásili především bývalí vojáci a důstojníci rakousko-uherské armády s přetrvávající loajalitou k monarchii. Předpokládali jak nápravu prvorepublikového diskriminačního přístupu k jejich osobám, nedocení jejich zásluh z doby války, tak získání určitých ekonomických výhod. Václavíkova rigorózní práce navazuje na jeho předchozí diplomovou práci, je však podstatně přepracovaná a v mnoha směrech také doplněná.

Práce se opírá o bohatou heuristiku a vychází z řady fondů ústředních i lokálních archivů. Je třeba současně ocenit znalost příslušné, byť nečetné, historiografické literatury, studií ale také kupř. rigorózní práce M. Veselého, umožňující autorovi „zakomponovat“ danou problematiku do širších dobových souvislostí. Při archivním studiu si záhy uvědomil, že ucelený, ale nevelký fond této organizace deponovaný v Národním archivu neposkytuje dostatečný zdroj informací, a proto rozšířil bádání na další materiály dochované např. v Archivu bezpečnostních složek i Archivu kanceláře republiky či v Archivu města Plzně. Nelze také opomenout, že autor také využíval, jak je dnes již samozřejmostí, elektronické zdroje. Právě proto, že pracoval s prameny (různá hlášení, zprávy, memoranda, výkazy) musel je podrobovat adekvátní vnější i vnitřní kritice, aby se dobral pokud možno objektivního obrazu dané problematiky.

K rekonstrukci vzniku a činnosti ČSV zvolil autor chronologickou posloupnost s tím, že v některých případech propojuje aktivity svazu s činnostmi jiných, obdobných organizací, aby poukázal na různé problémy, a také odbočuje k hlubším sondám do konkrétní činnosti. Práci rozdělil do jedenácti kapitol a doplnil přílohami, z nichž je nepochybně zajímavá poslední z nich – jmenovitý seznam bývalých generálů a plukovníků,

členů ČSV. Jisté rozpaky vzbuzuje pokus a určitá bezradnost se projevuje ve snaze vymezit pojmy kolaborace a aktivismus. Autorovi se nepodařilo podat přes veškeré úsilí potřebný výklad a zůstal poněkud na povrchu daného problému. V následujících kapitolách – Protektorát Čechy a Morava, Proces vzniku ČSV, Kamarádství – základní organizace ČSV, ČSV pod vedením Otto Bláhy, Robert Rychtrmoc v čele ČSV, Úsilí o válečné nasazení českých vojáků, Poslední válečný rok, Poválečný osud ČSV. V nich R. Václavík velmi zevrubně zrekonstruoval nejen vznik a činnost organizace, ale také přiblížil životní osudy a aktivity dvou vedoucích činitelů ČSV – generálů v.v. Otto Bláhy a Roberta Rychtrmoe. Jejich životní cestu pak sleduje i v poválečných letech, kdy byli oba odsouzeni Národním soudem k trestu smrti a v lednu 1946 popraveni. Zmiňuje se o osudech i dalších čelných funkcionářů ČSV např. arm. gen. Podhajského, gen. Forbelského a dalších.

V závěru práce shrnul R. Václavík výsledky své práce. Uvádí konkrétní čísla o počtech členů z řad důstojníků a vojáků a dochází k závěrům, které nejsou v souladu s převládajícím povědomím, že bývalí čs. vojáci a důstojníci byli bez výhrad odpůrci nacistického režimu ať již na domácí či zahraniční frontě. Václavíkem uváděná a doložená čísla dokazují, že realita byla jiná. Přínosné jsou také autorovy úvahy o tom, proč vstupovala řada bývalých rakousko-uherských a posléze čs. vojáků do ČSV (v tomto směru je bezesporu zajímavé porovnání členské základny ČSV v Plzni a ve Smečně u Kladna).

Závěr:

Rigorózní práce Mgr. Roberta Václavíkave svém celku představuje znatelný posun v historiografii dané problematiky, odpovídá nárokům na tento druh prací a je možné ji brát jako adekvátní součást rigorózního řízení. **Doporučuji proto k obhajobě a získání titulu PhDr.**

V Praze dne 14. listopadu 2012

